

Sinteza ședinței plenare din 15 februarie 2024

#101. Parlamentul lucrează pentru tine?!

Parlamentul a înregistrat un anti-record, modificând ordinea de zi în proporție de **766%**, o cotă fără precedent în activitatea actualei Legislaturi. Agenda ședinței a fost completată cu un număr de subiecte ce depășește de **7 ori** cel inițial. Rulajul atât de mare al modificărilor afectează grav transparenta și previzibilitatea procesului legislativ.

www.101promolex.md

Ședința plenară din 15.02.2024

Asociația Promo-LEX constată că, după o scădere semnificativă a rulajului modificărilor la ordinea de zi, în sesiunea de toamnă, Parlamentul a înregistrat un anti-record, la ședința plenară din 15 februarie. Agenda ședinței a fost modificată în proporție de **766%**, o cotă fără precedent în activitatea actualei Legislaturi. Ordinea de zi a fost completată cu 21 de subiecte, ceea ce depășește de 7 ori numărul inițial de proiecte prevăzute. Rulajul atât de mare al modificărilor afectează grav transparenta și previzibilitatea procesului legislativ.

Și la această ședință, majoritatea parlamentară a respins toate propunerile opoziției, inclusiv cele de exercitare a controlului parlamentar prin audierea în plen a 10 demnitari și conducători ai autorităților publice. Legislativul și-a exercitat, totuși, funcția de control parlamentar prin audierea, la inițiativa majorității parlamentare, a ministrului Agriculturii și Industriei Alimentare, în

contextul protestelor fermieri, precum și prin audierea cu mare întârziere a raportului de activitate a CNPF, care urma să fie audiat la data de 1 iunie 2023. **Asociația Promo-LEX recomandă Legislativului să audieze, în termen, rapoartele de activitate ale instituțiilor și reiterează că ignorarea constantă a propunerilor opoziției diminuează rolul și implicarea acesteia în procedura legislativă.**

43% din proiectele examinate în cadrul ședinței au fost votate cu încălcarea transparenței decizionale. 6 proiecte au fost votate fără solicitarea/acordarea/ publicarea actele aferente proiectelor, inclusiv avizul Guvernului (1), avizul Direcției General Juridice (1) și expertiza anticorupție (1). În cazul a 4 proiecte de lege de pe ordinea de zi (3 – ale Președintelui Republicii Moldova și 1 – al unui grup de deputați PAS) nu a fost respectat termenul legal de cel puțin 10 zile lucrătoare, de la înregistrate și până la examinare, prevăzut pentru prezentarea recomandărilor părților interesate. Totodată, unele acte aferente proiectelor examinate au fost publicate pe pagina web în ziua ședinței, în timpul examinării proiectelor sau chiar ulterior votării acestora. Este vorba de 4 rapoarte ale comisiilor permanente, un proiect redactat pentru lectura a doua și sinteza propunerilor și recomandărilor. **Promo-LEX subliniază că documentele aferente proiectelor de acte normative trebuie publicate cu suficient timp înainte de ședința Parlamentului, pentru a asigura transparența și previzibilitatea.**

La ședință au participat 79 din cei 99 de deputați. Ședința a durat circa 8 ore 30 min, cu două pauze cu o durată totală de de 1 oră 50 min. Cea mai lungă dezbateri, de peste două ore, a fost audierea Ministrului Agriculturii și Industriei Alimentare. Iar cele mai scurte dezbateri au avut loc la proiectele de hotărâri privind demisia deputatului Mihail Popșoi și încetarea calității de membru CEC a Ludmilei Lupașco, acestea fiind votate în 2-3 minute.

Amintim că, în perioada 2021 – 2025, Promo-LEX și-a propus să

monitorizeze activitatea Parlamentului Republicii Moldova, în special din perspectiva transparenței, legalității și eficienței procedurilor, în cadrul Programului „Democrație, Transparență și Responsabilitate” susținut financiar de Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID). Scopul monitorizării este de a spori transparența instituției, de a contribui la îmbunătățirea procedurilor legislative și de a consolida interacțiunea dintre deputați și cetățeni.

Alegerile locale generale 2023: Constatările și Recomandările Misiunii Promo-LEX

Alegerile locale generale din 5 (19) noiembrie 2023 au demonstrat că legislația electorală, aplicată în premieră, mai trebuie îmbunătățită, dar și că modificarea cadrului legal, în perioada electorală, afectează corectitudinea, transparența, previzibilitatea și integritatea procesului electoral. Lecțiile de învățat ale scrutinului local au fost abordate [în cadrul unei mese rotunde](#), organizată de Promo-LEX, la care au participat reprezentanți ai organelor electorale, ai altor instituții relevante, formațiunilor politice, instanțelor judecătorești și ai organizațiilor societății civile.

Prezentând principalele constatări și recomandări ale Misiunii de Observare (MO), analiștii Promo-LEX au subliniat că alegerile au avut loc într-un context politic, intern și extern, dificil, modelat de mai multe fenomene (agresiunea militară împotriva Ucrainei și războiul hibrid al Federației Ruse în Republica Moldova; declararea, în premieră, în Republica Moldova, a neconstituționalității unui partid politic, „migrația” politică a primarilor etc.) care au influențat desfășurarea scrutinului.

MO Promo-LEX a apreciat, în general, pozitiv activitatea organelor electorale în administrarea și desfășurarea scrutinului. CEC a făcut față atribuțiilor deținute, chiar dacă acestea au fost mai mari în contextul noii legislații electorale. Instituția s-a confruntat însă și cu unele provocări, între care: insuficiența resurselor umane; ajustarea cu întârziere a cadrului normativ la prevederile Codului electoral, realizarea procedurii de certificare a noilor funcționari electorali; prelucrarea și publicarea în termen a rapoartelor privind finanțarea campaniei electorale, dar și a contestațiilor, sesizărilor depuse de actorii electorali. Volumul mare de lucru atribuit organelor electorale inferioare, și în special CECE I, care pe alocuri, pare să fi depășit capacitățile deținute, au creat dificultăți în gestionarea procesului electoral.

Modificarea regulilor de joc în timpul jocului

Desfășurarea scrutinului în perioada stării de urgență și prin modificarea Codului Electoral, efectuată în perioada electorală, inclusiv urmare a declarării neconstituționalității unui partid politic pe motiv de finanțare netransparentă și ilegală, a generat o serie de incertitudini care necesită a fi abordate în contextul viitoarelor scrutine.

Deși partidul declarat neconstituțional a fost radiat, fruntașii acestuia au continuat să se implice în campania electorală prin intermediul altor partide reanimate în ajun de alegeri sau candidați independenți. Aprobarea modificărilor la cadrul legal existent, inclusiv prin implicarea, contrar principiului securității juridice, a Comisiei pentru Situații Excepționale în restricționarea dreptului de a fi ales și în anularea înregistrării unor candidați, a avut un impact negativ asupra corectitudinii procesului electoral și asupra drepturilor de a alege și a fi ales. Aceste circumstanțe au creat incertitudini pentru alegători, organe electorale și concurenți electorali, iar transparența și previzibilitatea procesului electoral a fost afectată.

Amintim că potrivit Codului de bune practici în materie electorală, stabilitatea legislației electorale este una dintre condițiile fundamentale ale unui stat democratic bazat pe preeminența dreptului, fiind totodată un element important al credibilității procesului electoral. Promo-LEX recomandă Parlamentului să se abțină de la aprobarea modificărilor legislației electorale în perioada electorală sau dacă există circumstanțe obiective ce determină amendarea, aplicarea legii să fie stabilită pentru scrutinele ulterioare. Totodată, subliniem că pentru asigurarea unui proces electoral corect, în care se asigură egalitatea de șanse a concurenților electorali, drepturile de a alege și a fi ales, intervenția Comisiei Situații Excepționale este inadmisibilă.

Promo-LEX a constatat și alte probleme legale care nu sunt reglementate suficient în noua legislație electorală și

necesită a fi soluționate. Acestea se referă, între altele, la: incertitudini privind aplicarea restricției asupra dreptului de a fi ales pentru persoanele private de dreptul de a ocupa funcții de răspundere; susținerea concurenților electorali de către alți subiecți decât cei care i-au desemnat; condițiile anulării înregistrării unor concurenți electorali și transferul de imagine de la un partid politic declarat neconstituțional către un partid politic înscris în cursa electorală; efectuarea controlului constituționalității prevederilor în materie electorală; tergiversarea soluționării litigiilor electorale prin ridicarea excepției de neconstituționalitate.

Finanțarea ilegală și utilizarea abuzivă a resurselor administrative

Printre încălcările cele mai grave în campanie, în opinia Promo-LEX, rămân a fi utilizarea abuzivă a resurselor administrative și finanțarea ilegală. Deși legislația electorală și cea conexă a fost înăspriată în domeniu, nu se atestă o diminuare accentuată a numărului de cazuri, comparativ cu ultimele alegeri locale generale, din 2019.

MO Promo-LEX a constatat 185 de cazuri de utilizare abuzivă a resurselor administrative, în special fiind vorba despre: implicarea în activitățile de campanie a persoanelor care dețin funcții publice (61), organizarea întrunirilor electorale în cadrul instituțiilor publice, cu angajații instituțiilor respective, în timpul orelor de lucru ale acestora (56) și atribuirea de către candidații electorali a meritelor pentru lucrările/serviciile de uz public efectuate din bani publici (41).

Observatorii Promo-LEX au identificat și cel puțin 8 cazuri ce pot fi calificate drept oferire de cadouri cu tentă electorală. În același timp, potrivit organelor de securitate și a celor de drept, a fost vorba și de un caz de corupere electorală sistemică atât a candidaților, cât și a

alegătorilor, care provocat anularea înregistrării candidaților desemnați de PȘ în toate circumscripțiile electorale.

Raportarea finanțării campaniei mai transparentă

Noua legislație electorală a fortificat rolul CEC în supravegherea și controlul finanțării campaniilor electorale. În același timp, deși noul Cod electoral pare să faciliteze procesul de deschidere a contului „Fond electoral”, similar scrutinelor electorale anterioare, mai multe partide politice au informat despre refuzul băncilor comerciale de a deschide acest cont.

Aprobarea întârziată a cadrului normativ relevant pare să fi creat dificultăți concurenților la completarea și prezentarea rapoartelor. Cu toate acestea, MO Promo-LEX a constatat un grad relativ înalt de prezentare a rapoartelor financiare din partea concurenților la CEC. În același timp, depunerea de către candidații independenți (CI) a rapoartelor la CECE rămâne a fi lacunară, însă mai transparentă, decât la alegerile locale precedente.

Din 36 formațiuni politice care au desemnat candidați, cel puțin câte un raport privind finanțarea campaniei electorale au fost depuse de 32 formațiuni politice, iar 27 au prezentat rapoartele financiare săptămânale/informații corespunzătoare, inclusiv raportul final. Dacă în primele etape CEC nu reușea să publice în termene legale rapoartele, pe parcurs procesul s-a îmbunătățit. Potrivi rapoartelor depuse, sursele principale de finanțare sunt veniturile acumulate de la persoane fizice (donații) – 51% și mijloacele proprii din conturile partidelor politice (34%).

În rezultatul monitorizării civice, MO Promo-LEX a estimat cheltuieli neraportate în valoare de cel puțin 4.743.455 de lei. Cele mai multe cheltuieli neraportate au fost estimate pentru PȘ (38%), urmat de PSRM (16%) și PR (12%). Cheltuielile

neraportate au constituit 13% din totalul celor raportate. Ponderea lor a scăzut comparativ cu precedentele trei scrutine naționale (ponderea cheltuielilor neraportate din totalul celor raportate la parlamentarele din 2021 a fost de 32; la prezidențiale 2020 – 39% și la locale 2019 – 31%).

Deși transparența finanțării campaniei electorale se pare că a fost mai ridicată considerăm, totuși, că aceasta rămâne a fi una redusă și necesită în continuare o atenție sporită. La fel, reiterăm recomandarea de a completa Codul electoral cu prevederi ce ar reglementa mai eficient finanțarea politică și electorală de către „părți terțe”.

Mai puțin discurs de ură, decât la parlamentare și prezidențiale

Nivelul de utilizare a discursul de ură în alegerile locale generale 2023 (102 cazuri) a fost mult mai redus față de alegerile parlamentare 2021 (299 de cazuri) și prezidențiale 2020 (448 de cazuri), dar a rămas la nivelul celui din precedentul scrutin local 2019 (101 cazuri în 2019). Principalele surse de răspândire a discursului de ură au rămas rețelele de socializare (54 de cazuri) și mass-media (34 de cazuri).

În continuare, discursul de ură a fost utilizat preponderent de către bărbați (89 de cazuri), cu vârsta cuprinsă între 35-50 de ani (72 de cazuri). Criteriile care cel mai des au stat la baza discursurilor de ură au fost „apartenența politică” (69 de cazuri), „sex/gen” (37 de cazuri), „sănătate” (27 de cazuri), „activitate profesională” (11 cazuri) și „orientare sexuală/identitate de gen” (11 cazuri). Din numărul total de autori ai discursului de ură, 53% au fost competitori electorali și politicieni. Persoanele LGBTQI au rămas ținta celor mai agresive forme ale discursului de ură. Statutul civil, rolurile de gen, aspectul fizic ș.a. au stat la baza discursurilor sexiste îndreptate în special împotriva femeilor.

Promo-LEX constată o dinamică pozitivă în ceea ce privește reacția autorităților publice față de discursul de ură în contextul alegerilor locale generale 2023. Numărul plângerilor înregistrate și documentarea presupuselor cazuri de discurs de ură este în creștere față de ultimii patru ani.

Toate constatările și recomandările Misiunii Promo-LEX de observare a alegerilor locale generale 2023 sunt prezentate în RAPORTUL FINAL, care poate fi accesat [aici](#).

Raportul și comunicatul au fost elaborate în cadrul Misiunii de observare a alegerilor locale generale din 5 (19) noiembrie 2023, desfășurată de Asociația Promo-LEX cu suportul financiar al Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID) prin Programul „Democrație, Transparență și Responsabilitate” și al Uniunii Europene prin Proiectul „Consolidarea cadrului legislativ electoral și evaluarea implementării acestuia în timpul alegerilor locale generale din 2023”.

Politia urmează să identifice și să combată cazurile de discurs de ură cu ajutorul unui îndrumar elaborat de Asociația Promo-LEX

În contextul utilizării constante a discursului de ură în spațiul public și în mediul online în ultimii cinci ani și a lipsei unor instrumente și practici de documentare și evaluare ale cazurilor de discurs de ură, Asociația Pormo-LEX a elaborat un [îndrumar](#) pentru a facilita aplicarea prevederilor din Codul contravențional privind discursul de ură și instigarea la discriminare. [Îndrumarul](#) a fost prezentat astăzi, 13 februarie, în cadrul unui eveniment organizat în parteneriat cu Inspectoratul General al Poliției.

Documentul este destinat, în primul rând, agenților constatați și angajaților Poliției și ai Procuraturii, precum și altor actori relevanți. Acesta este structurat în trei părți distincte care oferă definiții și explicații pentru sintagme sau combinații de sintagme care ar putea avea o interpretare neuniformă. De asemenea, îndrumarul include explicații ale semnelor componente ale contravenției care se referă la discurs de ură și/sau instigare la discriminare, precum și o analiză a delimitărilor conceptuale față de alte tipuri de contravenții și infracțiuni.

Autorii îndrumarului au elaborat două anexe ca suport practic pentru procesul de documentare și evaluare. Prima prezintă cazuri de discurs de ură și instigare la discriminare din

jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului prin prisma Planului de acțiune de la Rabat și triplului test al Curții Europene. Aceasta oferă o înțelegere clară a modului de analiză și argumentare a unui presupus caz de discurs de ură și/sau instigare la discriminare. Cea de a doua anexă cuprinde elemente-cheie în examinarea faptelor contravenționale. Acestea sunt structurate în patru blocuri, conform semnelor componente ale contravenției și au rolul de a contribui la stabilirea existenței sau inexistenței elementelor ce pot sta la baza unui presupus caz de discurs de ură.

Potrivit Irinei Corobcenco, una din autoarele îndrumarului: „În lipsa unui comentariu al legiuitorului cu privire la prevederile noi introduse în Codul contravențional prin adoptarea Legii nr. 111 în anul 2022, ne-am propus să elaborăm un instrument practic. La elaborarea acestuia am ținut cont de experiența și rezultatele monitorizărilor Asociației Promo-LEX, dar și cazuistica Consiliului pentru egalitate. Iată de ce, sper că îndrumarul va contribui nu doar la înțelegerea textului normelor, dar și la clarificarea procesului de documentare și evaluare.”

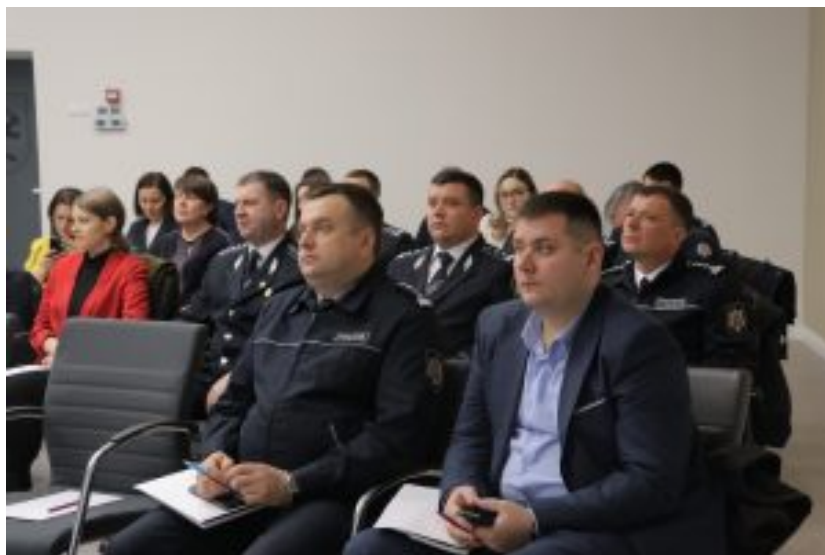
Viorel Cernăuțeanu, Șeful Inspectoratului General al Poliției consideră că: „Este important să avem alături de noi parteneri naționali credibili, care au realizat mai multe acțiuni în beneficiul societății. Practica a demonstrat că în Republica

Moldova cetățenii se confruntă cu fenomene în timp: trafic de persoane, violență în familie și iată acum avem fenomenul discursului de ură și instigare la discriminare. Trebuie să ajustăm cunoștințele și practicile noastre, să identificăm soluții optime, să fim conștienți de consecințe și să ne adaptăm. Sunt sigur că vom izbuti, important ca societatea să se simtă în siguranță, iar fenomenul discursului de ură și instigare la discriminare să fie minimalizat la maxim.”

Neli Lelenco, șefa Direcției ordine publică din cadrul Inspectoratului Național de Securitate Publică consideră că: „Îndrumarul este un instrument util pentru a înțelege ce este discursul de ură și instigarea la discriminare, precum și pentru a califica contravențiile respective. Sunt convinsă că trebuie să lucrăm la implementarea campaniilor de sensibilizare și informare pentru a preveni cazurile de discriminare în societate. Avem capacități suficiente pentru a le identifica. Trebuie să continuăm colaborarea cu partenerii și instruirea agenților constatați pentru a crea un mediu cât mai sigur pentru fiecare cetățean din Republica Moldova.”

Îndrumarul a fost propus pentru aplicare practică

Inspectoratului General al Poliției în anul 2024. În baza experienței de utilizare a îndrumarului și a sugestiilor, autorii, după caz, vor

revizui/ajusta îndrumarul, iar Asociația Promo-LEX va reveni cu o ediție revizuită.

Îndrumarul „Aplicarea prevederilor Codului contravențional cu privire la discursul de ură și instigare la discriminare” poate fi accesat [aici](#).

Îndrumarul a fost realizat în cadrul programului „Democrație, Transparență și Responsabilitate”, implementat cu ajutorul poporului american, prin intermediul Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID). Conținutul îndrumarului reflectă opinia și poziția autorilor. Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID) nu poartă răspundere pentru conținutul acestuia.

Modul de aplicare a Legii privind accesul la informațiile de interes public de către Parlament (februarie 2024)

Promo-LEX
Promovarea democrației și a drepturilor omului

Cum implementează Parlamentul Legea privind accesul la informațiile de interes public (februarie 2024)

www.101.promolex.md

În contextul intrării în vigoare, la 8 ianuarie 2024, a noii Legi privind accesul la informațiile de interes public, Asociația Promo-LEX a decis să efectueze un exercițiu de monitorizare și analiză a modului în care aceasta este aplicată de către Parlamentul Republicii Moldova.

Legea, menită să asigure transparența activităților din sectorul public, prevede că **toate informațiile deținute de furnizorii de informații** (inclusiv de Parlament) **se prezumă a fi publice, și trebuie publicate și diseminate într-o manieră proactivă**. Documentul stabilește 16 categorii de informații de interes public care urmează să fie publicate, din oficiu, pe paginile web oficiale ale autorităților publice, în funcție de specificul activității acestora. În cazul Parlamentului, obligativitatea se referă la 13 din cele 16 categorii, după cum urmează:

Informațiile care trebuie publicate, din oficiu, pe pagina web oficială	Februarie 2024
Datele privind structura organizatorică și bugetul autorității publice, numărul angajaților/ membrilor, obiectivele, domeniile de competență și funcțiile sale, adresele poștale, numerele de telefon și alte date privind adresa autorității publice.	+/-
Datele privind conducerea autorității publice, privind membrii organelor colegiale, inclusiv studiile, experiența profesională, modul de accesare în funcția deținută, adresa poștei electronice și numărul de telefon	+/-
Actele normative care reglementează organizarea și funcționarea autorității publice	+
Raportul anual privind activitatea autorității publice	+
Datele privind achizițiile publice planificate, privind achizițiile publice efectuate, rapoartele de monitorizare a contractelor de achiziții publice, alte informații relevante	+

Datele privind evenimentele publice organizate[1] de autoritatea publică și privind deciziile adoptate la aceste evenimente.	+/-
Datele privind vizitele oficiale și deplasările de serviciu în străinătate ale personalului autorității publice, inclusiv costul și sursa de finanțare a cheltuielilor	+
Datele privind programele și proiectele, inclusiv de asistență tehnică, al căror beneficiar sau executant este autoritatea publică (denumirea, scopurile și sarcinile de bază, beneficiarii și executorii principali de program, termenele și rezultatele de realizare scontate, volumul și sursele de finanțare).	-
Zilele și orele de primire în audiență, precum și datele privind modul depunerii petițiilor și cererilor de comunicare a informațiilor de interes public.	+/-
Datele privind planificarea și executarea bugetelor de către autoritatea publică	+/-
Datele privind încadrarea persoanelor în serviciul public[2]	+
Datele privind desfășurarea procesului decizional	+/-
Informațiile de interes public prevăzute de alte acte normative[3]	+/-

* informația a fost publicată integral – „+”

informația a fost publicată parțial – „+/-”

informația nu a fost publicată – „-”

Constatăm că, la o lună de la intrarea în vigoare a noii Legi privind accesul la informațiile de interes public, Parlamentul înregistrează restanțe la implementarea ei, chiar dacă a avut la dispoziție aproape jumătate de an, aceasta fiind adoptată în iunie 2023. Or, din cele 13 categorii de informații de interes public, doar pentru cinci categorii informația este publicată integral, pentru șapte – informația este publicată parțial, iar pentru o categorie informația lipsește.

În opinia Promo-LEX, ar fi fost firesc ca Parlamentul, cel care a adoptat această lege, să fie instituția exemplu/model

care o aplică și publică proactiv toate informațiile de interes pentru societate. La moment, putem constata că **informațiile prezumate a fi publice și de interes pentru cetățeni sunt, în continuare, publicate parțial pe pagina web a Legislativului**, contrar noii legi privind accesul la informații. Această conduită vine în contradicție și cu norma constituțională (art. 34) care prevede că dreptul persoanei de a avea acces la orice informație de interes public nu poate fi îngrădit și autoritățile publice sunt obligate să asigure informarea corectă a cetățenilor.

Legea privind accesul la informații, mai prevede obligativitatea formatului deschis al informațiilor de interes public. Conceptul de date deschise presupune că toate datele trebuie să fie puse la dispoziția cetățenilor în mod gratuit, ușor de accesat și în formate ce permit reutilizarea și redistribuirea. Analizând formatul datelor publicate pe pagina web a legislativului, Promo-LEX constată caracterul lacunar al acestora. Formatul datelor publicate (PDF) nu permite prelucrarea automată, sistematizarea și redistribuirea datelor. Mai mult, pagina web nu asigură accesul publicului interesat la toate documentele organelor de lucru ale legislativului.

Subliniem că **informația de interes public este un bun colectiv**. Publicarea integrală a acestor informații va contribui la implicarea mai activă a societății civile, inclusiv a cetățenilor, în procesele decizionale, va spori transparența instituției parlamentare și va crește încrederea în legislativ.

Reieșind din cele menționate anterior, Promo-LEX vine cu o serie de recomandări în adresa Parlamentului:

1. Să publice pe parlament.md toate informațiile de interes public restante, inclusiv informații generale despre instituția parlamentară (numărul deputaților, competență, rol, organizare și funcționare etc); datele

de contact ale conducerii Parlamentului, Secretariatului, deputaților și ale organelor de lucru; CV-urile tuturor deputaților; structura Secretariatului și Regulamentul privind organizarea și funcționarea acestuia; programele și proiectele ale căror beneficiar este Parlamentul; programele de audiențe și modalitățile de primire în audiență; bugetul instituției; informațiile despre activitatea legislativului și a organelor de lucru, activitatea deputaților, materialele aferente procesului decizional (anunțuri privind inițierea elaborării deciziilor și cele privind consultările publice; procesele verbale ale consultărilor publice, avizele, expertizele și sintezele obiectivelor și recomandărilor);

2. Să asigure accesul cetățenilor la informațiile de interes public într-un format accesibil, reutilizabil și redistribuibil.
3. Să asigure o migrație eficientă și completă a datelor și informațiilor de interes public pe noua pagină web a Legislativului care urmează să fie lansată public.

Amintim că elaborarea și adoptarea noii Legi privind accesul la informații de interes public este una din cele 9 recomandări formulate de Comisia Europeană în Avizul său privind cererea de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană.

Promo-LEX va continua să monitorizeze cum aplică Parlamentul prevederile noii legi și va comunica periodic principalele constatări.

Amintim că, în perioada anilor 2021–2025, activitatea Parlamentului Republicii Moldova este supusă unei monitorizări exhaustive în cadrul Programului Promo-LEX "Democrație, Transparență și Responsabilitate". Scopul monitorizării este de a spori transparența instituției, de a contribui la îmbunătățirea procedurilor legislative și de a consolida interacțiunea dintre deputați și cetățeni.

[1] Ședințe, întâlniri, conferințe de presă, colegii etc.

[2] Lista concursurilor pentru funcțiile vacante existente, datele de contact ale persoanei responsabile de organizarea concursurilor, cerințele de calificare față de candidații la funcțiile vacante, formularul de participare la concurs, lista actelor care urmează a fi depuse și termenul-limită pentru depunerea acestora, lista persoanelor admise la concurs, precum și lista persoanelor care au promovat și au câștigat concursul.

[3] Ordinea de zi, hotărârile organelor de lucru, procesele-verbale ale ședințelor comisiilor permanente.

Sinteza ședinței plenare din 1 februarie 2024

Prima ședință plenară din sesiunea de primăvară s-a remarcat printr-o prezență înaltă a deputaților. La începutul ședinței și-au înregistrat prezența 94 din 99 de deputați, inclusiv cei care au lipsit constant la ședințele plenare din sesiunea de primăvară și toamnă 2023. În opinia Promo-LEX, prezența și participarea cât mai largă a deputaților la ședințele plenare asigură o reprezentativitate mai bună a Legislativului și poate contribui la o dezbateră autentică a subiectelor supuse discuțiilor.

Promo-LEX subliniază că adresarea de insulte de către Președintele Parlamentului și alți deputați, pe parcursul ședinței, este un **comportament inadmisibil și contrar Regulamentului Parlamentului**. Amintim că Președintele ședinței este cel care trebuie să supravegheze și să asigure ordinea și respectarea regulilor stabilite în cadrul ședinței plenare și, după caz, să cheme la ordine sau să aplice sancțiuni. În acest sens, Promo-LEX recomandă Președintelui Parlamentului să se abțină de la încălcarea Regulamentului și să demonstreze o conduită de urmat pentru deputați.

Respingerea de către majoritatea parlamentară a propunerilor opoziției de a constitui comisii de anchetă (2) și de a audia în plen demnitari și conducători a autorităților publice (cel puțin 9) confirmă constatările anterioare ale Promo-LEX privind **caracterul deficitar al controlului parlamentar**. Totodată, reamintim că, pe perioada acestei legislaturi, toate solicitările deputaților din opoziție de a constitui comisii au fost constant respinse. În acest mod, **lipsa de consens politic și a unor drepturi garantate opoziției parlamentare devin un impediment esențial în exercitarea unor forme de control parlamentar**.

Promo-LEX atrage atenția că una din modificările la ordinea de zi a fost efectuată la mijlocul ședinței plenare și la propunerea Comisiei juridice numiri și imunități, contrar Regulamentului Parlamentului. Este vorba despre includerea proiectul de modificare a Hotărârii privind confirmarea

componentei nominale a Comisiei de evaluare externă a integrității etice și financiare a procurorilor.

Proiectul de hotărâre privind aprobarea numărului de personal al Procuraturii a fost aprobat cu încălcarea procedurii, în lipsa propunerii Procurorului General și a avizului Consiliului Superior al Procurorilor (CSP).

Modificările la componența comisiilor permanente care vizează deputații neafiliați (Vasile Bolea) nu au fost consultate cu aceștia. În acest sens, Promo-LEX consideră că dialogul și comunicarea trebuie să fie asigurată atât de Biroul permanent, cât și de majoritatea parlamentară, care nu trebuie să facă abuz de poziția sa dominantă.

Transparența decizională a fost afectată în **proporție de 59%** prin nepublicarea avizelor, expertizelor și altor acte aferente proiectelor (7) și prin nerespectarea termenului prevăzut pentru prezentarea recomandărilor părților interesate (3).

Menționăm că unele acte aferente proiectelor examinate în ședință (6 rapoarte ale comisiilor permanente, 2 proiecte de hotărâri, un proiect de lege și un aviz al Direcției juridice) au fost publicate pe pagina web Parlamentului în ziua ședinței, fie în timpul examinării proiectelor sau chiar ulterior votării.

Totodată remarcăm că, în cazul a două proiecte (autori deputați PAS) ale căror transparență decizională a fost afectată, s-a solicitat, nemotivat și fără un temei legal clar, examinarea în regim prioritar.

Următoarea ședință plenară a fost stabilită pentru data de 15 februarie 2024, astfel continuându-se practica desfășurării ședințelor plenare o dată la două săptămâni.

Amintim că, în perioada anilor 2021–2025, activitatea Parlamentului Republicii Moldova este supusă unei monitorizări

exhaustive în cadrul Programului Promo-LEX "Democrație, Transparență și Responsabilitate". Scopul monitorizării este de a spori transparența instituției, de a contribui la îmbunătățirea procedurilor legislative și de a consolida interacțiunea dintre deputați și cetățeni.

Lansarea Campaniei anuale de Informare și Educație Electorală „VOT putere”, ediția a 7-a

De Ziua Internațională a Alegerilor marcată, azi, 1 februarie, la nivel mondial, Promo-LEX lansează cea de-a 7-a ediție a Campaniei anuale de Informare și Educație Electorală „VOT putere”.

Prin această campanie ne propunem să contribuim la sporirea cunoștințelor și activismului electoral în rândul tinerilor și să promovăm votul conștient, asumat și informat.

Vom merge în 10 localități din diferite regiuni ale Republicii Moldova, inclusiv în 5 localități din UTA Găgăuzia, pentru a vorbi cu tinerii despre alegeri, drepturi și proceduri electorale, despre modalitățile alternative de votare și despre importanța participării la vot.

Aproape 600 de elevi din ciclul liceal vor participa la 10 lecții publice interactive, care vor include, dincolo de partea teoretică, dezbateri tematice cu participarea voluntară a elevilor împărțiți în echipe Pro, Contra și Indeciși. La fel, elevii vor simula votul electronic, testând aplicația VoteMeApp, dar și cel tradițional, exprimat pe buletinul clasic de vot. Cei mai activi participanți vor fi premiați.

Prima lecție publică din cadrul Campaniei va fi găzduită, azi, de Liceul Teoretic „Boris Cazacu” din orașul Nisporeni, iar ultima va avea loc, pe 21 februarie, la Liceul Moldo-Turc „Suleyman Demirel” din satul Congaz, raionul Comrat.

La final, 10 echipe a câte 4 elevi din cele 10 licee unde vor fi organizate lecțiile publice vor participa la Quizz-uri electorale pe care le vom organiza împreună cu Clubul Moldovenesc de Jocuri Intelectuale.

„Continuarea Campaniei „VOT putere” este cu atât mai relevantă, cu cât suntem în pragul unor scrutine electorale naționale și este foarte important ca tinerii, mulți dintre care vor participa pentru prima dată la vot, să conștientizeze importanța și puterea votului lor. Credem că provocându-i să cunoască mai mult despre alegeri și procesele electorale, să participe activ în dezbateri și să simuleze procedurile de vot, putem contribui la sporirea activismului electoral al tinerilor”, spune Diana Bujor, coordonatoare de programe educaționale Promo-LEX.

Campania este realizată grație suportului financiar al poporului american oferit prin intermediul Agenției SUA pentru Dezvoltare Internațională (USAID Moldova).

Monitorizarea civică a activității Parlamentului | Sinteza sesiunii de toamnă 2023

Sesiunea de toamnă (14 septembrie – 28 decembrie 2023) a Parlamentului a fost marcată de câteva aspecte pozitive, cum ar fi creșterea transparenței decizionale, diminuarea rulajului modificărilor operate la ordinea de zi, dar și de

unele tendințe negative – absența de la ședințele plenare a deputaților, în special din opoziție, și neconvocarea ședințelor dedicate opoziției.

Principalele concluzii ale monitorizării civice a activității Parlamentului în sesiunea de toamnă 2023 au fost prezentate, marți, 30 ianuarie, într-o [conferință de presă](#), de analistele Promo-LEX, Mihaela Duca și Dina Boțan, care au reiterat necesitatea publicării documentelor aferente proiectelor de acte normative cu suficient timp înainte de ședințele plenare; aprobarea ordinii de zi în modul prevăzut de Regulament și reducerea la minimum a modificărilor acestuia; respectarea priorității propunerilor opoziției parlamentare; asigurarea dialogului eficient între majoritate și opoziție; utilizarea eficientă a instrumentelor de control parlamentar; respectarea programului legislativ pentru anul 2024 și urmărirea implementării acestuia.

Un număr mai mic de ședințe, desfășurate după un program neclar

În sesiunea de toamnă 2023, Parlamentul s-a întrunit în 14 ședințe plenare, cu 5 mai puține decât în sesiunea de toamnă 2022. Potrivit analistei Mihaela Duca, nu este clar dacă numărul mai mic de ședințe a fost influențat de desfășurarea alegerilor locale, de un volum mai redus de activitate sau de creșterea eficienței activității legislativului.

Ședințele plenare au avut loc, de regulă, în zi de joi, o dată la două săptămâni, cu excepția sfârșitului lunii noiembrie și a lunii decembrie, când au avut loc săptămânal. Nu este clar dacă în sesiunea de toamnă a rămas valabil programul de activitate pe care Parlamentul și l-a schimbat în sesiunea de primăvară 2023 de o manieră nu tocmai transparentă. Reamintim că [Promo-LEX a recomandat atunci](#) publicarea noului program de activitate, argumentarea schimbării acestuia și comunicarea despre el cetățenilor prin toate mijloacele posibile.

Opoziția parlamentară – între boicot și nici o ședință dedicată

Și în sesiunea de toamna 2023, nici una din ședințele plenare nu a fost dedicată proiectelor opoziției, deși urmau să aibă loc 2 astfel de ședințe conform Regulamentului Parlamentului, care prevede examinarea chestiunilor propuse de opoziție în prima ședință din fiecare a șasea săptămână de la începerea sesiunii.

O altă tendință observată în cadrul sesiunii a fost absența deputaților de la ședințele plenare, în special a celor 5 deputați independenți, care au lipsit de la toate ședințele plenare. O rată mare a absențelor de 53% în medie a fost înregistrată și în cazul celor 6 deputații neafiliați. Iar deputații BCS nu au participat, în semn de protest, la 5 ședințe plenare (36%).

„Nu negăm dreptul deputaților de a-și manifesta dezacordul cu proiectele de acte normative votate, prin neparticiparea la ședințele plenare. Totuși, considerăm că participarea la dezbaterile proiectelor de acte normative, în special a deputaților din opoziție sporește transparența decizională prin desfășurarea dezbaterilor autentice și poate contribui la creșterea calității legilor”, a menționat Mihaela Duca.

Rulajul modificărilor la ordinea de zi a scăzut semnificativ

Agendele ședințelor plenare au numărat în total 314 subiecte incluse inițial, dar au fost modificate ulterior în proporție de circa 35% (109 subiecte). S-a observat că cele mai multe modificări la ordinea de zi, care este, de regulă, bisăptămânală, sunt operate în cea de a doua săptămână, când, pe ultima sută de metri, sunt introduse sau excluse subiecte de pe ordinea de zi într-un număr care depășește, uneori, de 2 ori numărul subiectelor incluse inițial în agendă.

Analista Mihaela Duca susține că, deși rulajul modificărilor a scăzut semnificativ, de la peste 50%, în sesiunea de toamnă

2022, la 35%, în continuare sunt necesare eforturi pentru a diminua numărul de cazuri de modificare a ordinii de zi. „În acest sens, considerăm că aprobarea la sfârșitul lunii decembrie a programului legislativ pentru anul 2024 ar trebui să sporească transparența și previzibilitatea procesului legislativ”.

Mai multă transparență decizională

În sesiunea de toamnă 2023, gradul de încălcare a transparenței decizionale s-a diminuat, de la **69% la 49%**, dar s-au perpetuat aceleași probleme – nepublicarea actelor aferente proiectelor (rapoartele comisiilor, avizele autorităților, avizul Direcției Juridice sau al Guvernului), în cazul a 93 de proiecte și nerespectarea termenului legal pentru prezentarea recomandărilor părților interesate, în cazul a 63 de proiecte. La cel puțin 5 ședințe plenare, din totalul de 14 din sesiunea de toamnă 2023, gradul de transparență decizională a fost afectat mai mult de 50%.

Potrivit analistei Dina Boțan, nu se observa o interdependență între încălcarea transparenței și regimul de prioritate sau de urgență în procesul de examinare a proiectelor. „În majoritatea cazurilor, examinarea în regim de urgență sau în mod prioritar a fost solicitată de către Guvern, însă în privința a 4 proiecte a fost solicitată de către unii deputați, contrar prevederilor legale”.

Guvernul mai activ decât deputații

Cele mai multe proiecte votate în cadrul sesiunii de toamnă 2023 au fost înregistrate de Guvern, numărul proiectelor fiind în creștere față de sesiunea de toamnă 2022, de la 43% la 55% din totalul proiectelor examinate în ședințele plenare. „Este o tendință îmbucurătoare pentru că cele mai multe proiecte de legi e firesc să vină de la Guvern, care este în măsură să aprecieze cum sunt implementate proiectele și unde sunt cele mai mari deficiențe sau probleme”, explică analista Mihaela

Duca.

A crescut și numărul proiectelor înregistrate de Președintele Republicii Moldova, de la 3% la 12 %. Această creștere rezultă din ratificarea unui număr mai mare de acorduri internaționale în această sesiune.

Pe de altă parte, se constată o micșorare a numărului proiectelor votate care au fost înregistrate de deputații majorității parlamentare, de la 41% la 32%, dar și a celor înregistrate de opoziția parlamentară, de la 3 % doar la 1 %.

Din totalul de 136 de proiecte votate în lectura a doua, circa 27% au fost aprobate în ambele lecturi în aceeași ședință, doar 3 din ele fiind examinate în regim de urgență sau prioritar.

„Sesiunea s-a remarcat prin evoluția numărului proiectelor ce vizează politica externă a Republicii Moldova, dar și prin menținerea priorității domeniul economiei, fapt constatat și în sesiunile anterioare, specific acestei legislaturi”, menționează analista Dina Boțan.

Funcția de control parlamentar încă parțial eficientă

Majoritatea instrumentelor de control parlamentar (întrebări, interpelări, moțiuni, evaluarea ex-post) au continuat să fie utilizate parțial sau deloc. De la începutul legislaturii curente deputații nu au înregistrat nici o interpelare, iar numărul întrebărilor este în scădere, constată Dina Boțan.

În același timp, analista observă că, dacă evaluarea ex-post juridică a fost însușită și se realizează în fiecare an la un nivel foarte înalt (100% – în 2022 și 95% – în 2023), atunci realizarea evaluării ex-post de impact rămâne a fi una deficitară, care practic nu evoluează. „Nivelul scăzut de realizare a evaluării ex-post de impact este și o consecință a planificării deficitare de către comisiile parlamentare, care sunt responsabile de efectuarea acestei evaluări. La

planificare nu se iau în calcul factorii principali, și anume că evaluarea ex-post de impact este una complexă și de amploare, necesită timp și implicarea mai multor resurse”.

Pe parcursul anului 2024, Promo-LEX va continua să monitorizeze ședințele plenare și va veni cu comunicate privind desfășurarea acestora. La fel, va urmări modul de implementare a recomandărilor formulate în Rapoartele anuale de monitorizare a activității Parlamentului.

Amintim că, în perioada anilor 2021–2025, activitatea Parlamentului Republicii Moldova este supusă unei monitorizări exhaustive în cadrul Programului Promo-LEX "Democrație, Transparență și Responsabilitate". Scopul monitorizării este de a spori transparența instituției, de a contribui la îmbunătățirea procedurilor legislative și de a consolida interacțiunea dintre deputați și cetățeni.

Bugetarea Participativă în Școli runda 2 | Primul proiect de infrastructură școlară selectat pentru finanțare

„Viața pe modul sport” este primul proiect de infrastructură școlară care va fi finanțat în cadrul celei de-a doua runde a Programului „Bugetarea Participativă în Școli”, implementat de Asociația Promo-LEX, cu sprijinul Agenției Statelor Unite

pentru Dezvoltare Internațională (USAID).

Proiectul va fi realizat în Liceul Teoretic „Ion Pelivan” din satul Răzeni, raionul Ialoveni, până la începutul următorului an școlar, și prevede dotarea cu inventar sportiv necesar pentru orele de educație fizică. Vor fi procurate: saltele, tabele tactice, panouri indicare scor, corturi, coșuri mobile de baschet și hamacuri.

De rezultatele proiectului vor beneficia întreaga comunitate școlară, formată din 850 de elevi și 56 de cadre didactice. Iar pentru realizarea lui, Liceul a alocat 25.000 de lei din bugetul propriu și a beneficiat de o asistență financiară de 2.750 de dolari, în cadrul Programului „Bugetarea Participativă în Școli”.

Proiectul a fost selectat, prin vot direct, secret și liber exprimat, de către elevii claselor a III-a – a XII-a, în cadrul Zilei Votării, care s-a desfășurat vineri, 26 ianuarie. Acesta a acumulat 269 de voturi din totalul de 558 exprimate. Rata de participare a fost de 82,6%.

Scrutinul a fost organizat de Comisia Electorală Școlară, implicând 33 de elevi. Alegerile au avut loc în două secții de votare deschise în incinta Liceului.

În competiție au participat 3 proiecte, elaborate de elevi în baza ideilor colectate de la întreaga comunitate școlară. Proiectele vizau soluționarea celor mai stringente probleme menționate de elevi în chestionarele de consultare și anume: insuficiența echipamentelor sportive, lipsa unui spațiu de recreere și a scaunelor pe holurile Liceului. În perioada 3-24 ianuarie, echipele de proiect și-au promovat ideile prin spoturi video, au organizat un târg de proiecte și dezbateri publice cu întreaga comunitate școlară.

Ziua Votării proiectului câștigător este una dintre cele mai captivante activități din cadrul Programului „Bugetarea Participativă în Școli”, spune Diana Bujor, coordonatoare de programe educaționale Promo-LEX. „Este o oportunitate inedită pentru elevi de a-și exercita rolul de alegători și de a conștientiza importanța votului informat și asumat. Este un exercițiu democratic care formează, de fapt, viitorii alegători, încă de pe băncile școlii, care promovează implicarea civică a elevilor și le educă simțul responsabilității comunitare. Elevii au fost implicați în diverse activități și cel mai important este că ei vor vedea rezultatele acestei implicări prin implementarea proiectului pe care l-au ales în mod democratic”.

În cadrul Programului, elevii au fost instruiți despre cum să organizeze întregul proces de vot, de la constituirea Comisiei Electorale Școlare, tipărirea buletinelor de vot și până la totalizarea rezultatelor alegerilor, spune Viorica Calugher, formatoare Centrul de Instruire Continuă în Domeniul Electoral (CICDE), „Datorită activităților Programului elevii învață comportamente democratice, se implică în viața comunității școlare și își asumă luarea deciziilor. Participarea la procedurile electorale la nivel școlar este un bun exercițiu pentru a forma și a educa viitorii alegători ai țării.”

Liliana Munteanu, elevă în clasa a 10-a, a condus Comisia Electorală Școlară. Ea spune că Programul „Bugetarea

Participativă în Școli” este ceva inovativ pentru Liceu și că ar vrea ca acesta să continue și în următorii ani. „A fost o provocare să organizăm totul, dar am reușit pentru că elevii au fost foarte activi și dornici să se implice. Am învățat foarte multe lucruri noi: să lucrăm în echipă, să comunicăm activ, să propunem soluții ca să îmbunătățim condițiile în școală, să elaborăm proiecte și să le promovăm în fața colegilor. Sigur că cel mai interesant a fost să organizăm un veritabil proces electoral.”

Directoarea adjunctă pe învățământ a Liceului, Ala Calmațui, a coordonat Programul „Bugetarea Participativă în Școli”. Ea spune că a fost o experiență nouă, inedită pentru instituție și care va continua ulterior. „Atât noi, cadrele didactice, cât și elevii implicați în realizarea Programului am acumulat o experiență frumoasă. Cu siguranță o să continuăm bugetarea participativă ca să promovăm astfel democrația și spiritul civic. Pentru noi ca instituție este foarte important să ascultăm opiniile elevilor și cu implicarea lor să îmbunătățim infrastructura liceului”.

Cea de-a doua rundă a Programului „Bugetare Participativă în Școli” este pilotată, în anul școlar 2023-2024, în 6 instituții de învățământ, care au fost selectate prin concurs.

Prima rundă a fost implementată, în anul școlar 2022-2023, în 5 licee din țară, implicând peste 2.000 de elevi, zeci de profesori și managerii instituțiilor de învățământ. În total, au fost selectate și realizate 8 proiecte inovatoare de infrastructură școlară.

La finele anului 2023, Ministerul Educației, în urma consultărilor cu reprezentanții Promo-LEX și ai Ministerului Finanțelor, au decis să instituționalizeze procesul de bugetare participativă prin completarea Regulamentului privind finanțarea instituțiilor de învățământ. Astfel, instituțiile vor putea alocă până la 2% din bugetele lor, dar nu mai mult de 10 salarii medii pe economie pe anul precedent, pentru

proiecte de bugetare participativă.

Amintim că Programul „Bugetarea Participativă în Școli” este implementat de Asociația Promo-LEX, cu suportul financiar al Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID Moldova), în colaborare cu Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova și CICDE – Centrul de Instruire Continuă în Domeniul Electoral.

Suprapopulare de 98% la Penitenciarul nr. 13 din Chișinău. Raport Promo-LEX

Suprapopularea penitenciarului nr. 13, infrastructura depășită și condițiile precare de igienă generează condiții inumane de detenție și contribuie negativ asupra sănătății deținuților. Constatările au fost făcute de către Asociația Promo-LEX în urma unei evaluări exhaustive. Promo-LEX salută deschiderea Ministerului Justiției în procesul de colectarea de date cantitative și calitative, colaborarea cu organizații guvernamentale și experți, ceea ce a asigurat o evaluare obiectivă și comparativă.

Rezultatele evaluării arată că Penitenciarul nr. 13 se confruntă cu o suprapopulare gravă, depășind cu 98,9% standardele internaționale. Astfel, spațiul conceput, conform standardului internațional, pentru 377 de deținuți, găzduiește în prezent 750, ceea ce necesită o revizuire

urgentă a procedurilor de calcul al capacității de detenție și ajustarea infrastructurii.

Condițiile de detenție și spațiu nu respectă standardele internaționale, iar infrastructura sanitară prezintă deficiențe semnificative. Astfel, 18% din celulele analizate nu îndeplinesc standardul minim de 1 m² per bloc sanitar. Totodată, 20% din celule nu oferă nivelul adecvat de intimitate în utilizarea WC-urilor, iar băile comune sunt inaccesibile pentru persoanele cu necesități speciale și prezintă riscuri pentru sănătatea deținuților. În băile comune există o prezență semnificativă de mucegai. Deficiențele din blocul sanitar pun în pericol sănătatea și demnitatea deținuților.

Ventilația și iluminarea sunt necorespunzătoare, contribuind la un mediu nesănătos și inconfortabil. Circa 29% din celule au ferestre subdimensionate, care nu îndeplinesc standardele de ventilație adecvată. În celule persistă mirosuri de mucegai și amoniac, ceea ce prezintă riscuri pentru sănătatea deținuților. În 62% din celule perspectiva spre exterior este sever obstrucționată de ziduri sau de alte structuri, iar 4% nu au vizibilitate în exterior.

Iluminarea artificială se rezumă de cele mai multe ori la o singură sursă de lumină, insuficientă pentru celulele ocupate de mai mulți indivizi. Condițiile inadecvate de ventilare și iluminare necesită auditarea ventilației, optimizarea ferestrelor și revizuirea iluminatului artificial, precum și alocarea unui buget pentru îmbunătățiri.

Una dintre concluziile majore ale evaluării este necesitatea unei intervenții imediate pentru a asigura condiții care să respecte demnitatea umană și drepturile fundamentale ale deținuților. Implementarea recomandărilor propuse va necesita acțiuni strategice și alocarea de resurse adecvate din partea autorităților.

Juristul Promo-LEX, Dumitru Russu, autorul raportului, subliniază mai multe aspecte cruciale în cadrul evaluării. În primul rând, se evidențiază cooperarea pozitivă între Minister și societatea civilă: „Ministerul, în premieră, și-a arătat deschiderea pentru o evaluare independentă din partea organizațiilor societății civile, marcând un pas semnificativ spre transparență și responsabilitate în gestionarea sistemului penitenciar.” Acest angajament spre transparență se extinde și asupra accesului deținuților la informații esențiale, după cum subliniază juristul: „Fișele de evaluare pentru fiecare celulă vor fi disponibile pentru deținuți atunci când vor depune cereri pe condițiile de detenție, iar ANP va prezenta aceste documente care nu sunt publice, asigurând astfel un proces mai transparent și responsabil”.

„Este crucial de a remedia aceste probleme pentru că de ele depinde cu cine vom conviețui în viitor: persoane traumatate și deformatate mental sau persoane care real pot fi reintegrate în societate,” mai subliniază Dumitru Russu.

Raportul poate fi accesat [aici](#).

**Asociația Promo-LEX cere
intervenția imediată pentru
eliberarea jurnalistei
Viorica Tataru, reținută în
Tiraspol**

Asociația Promo-LEX cere intervenția imediată pentru eliberarea jurnalistei Viorica Tataru, reținută la Tiraspol

www.promolex.md

Asociația Promo-LEX aduce la cunoștința publicului un incident alarmant: jurnalista TV8, Viorica Tataru, a fost reținută de către forțele de securitate nerecunoscute din Tiraspol în timp ce își exercita datoria jurnalistică. Detaliile incidentului sunt încă în curs de verificare, însă gravitatea situației necesită o reacție imediată și coordonată.

În urma primirii acestei informații, Asociația a informat de urgență Biroul Politici de Reintegrare, Delegația UE în Republica Moldova, misiunile diplomatice, Oficiul Avocatului Poporului. Subliniem necesitatea unei acțiuni rapide pentru asigurarea siguranței și eliberării jurnalistei.

Având în vedere această situație critică, Asociația Promo-LEX solicită:

- 1. Guvernului Republicii Moldova:** să intervină fără întârziere pentru a clarifica circumstanțele detenției și a asigura eliberarea imediată a jurnalistei Viorica Tataru. Este esențial ca autoritățile să acționeze decisiv pentru protejarea drepturilor și libertății presei în regiune.

2. **Misiunea OSCE în Republica Moldova:** să joace un rol activ în acest caz, folosind toate mijloacele diplomatice și de monitorizare pentru a documenta situația și a facilita eliberarea jurnalistei. Rolul OSCE este crucial în medierea și asigurarea respectării drepturilor omului în regiuni tensionate.
3. **Oficiul ONU pentru Drepturile Omului:** să monitorizeze îndeaproape această situație, să documenteze orice încălcări ale drepturilor jurnalistei și să alerteze raportorii speciali ONU cu privire la această situație. Intervenția ONU poate fi un factor decisiv în asigurarea respectării drepturilor fundamentale.
4. **Misiunile diplomatice străine în Republica Moldova:** să ia act de această situație critică și să exercite presiuni pe canale diplomatice pentru a asigura eliberarea rapidă și în siguranță a jurnalistei. Rolul comunității internaționale este vital în promovarea libertății presei.
5. **Procuratura Generală a Republicii Moldova:** să inițieze imediat un proces penal pentru a investiga circumstanțele acestei detenții, să documenteze toate încălcările drepturilor jurnalistei și să acționeze pentru a aduce responsabilii în fața justiției.

Asociația Promo-LEX reiterează importanța fundamentală a libertății presei și a protecției jurnaliștilor, care sunt pilonii esențiali ai unei societăți democratice. Solicităm tuturor entităților menționate să acționeze cu maximă seriozitate și promptitudine pentru a asigura eliberarea și protecția jurnalistei Viorica Tataru.